

TIKA

Együtt jártunk iskolába, a tízes számúba, most Dayka Gábor Középiskola a neve. Akkoriban csak a tízes számú magyar iskola volt, ahová az Ungváron és a környék falvaiban élő magyar szülők a gyerekeiket írárták be. Egyébként volt sok olyan szülő is, akik inkább orosz vagy ukrán iskolába küldték gyerekeiket azzal a szándékkal, hogy később, úgymond, jobban tudjanak érvényesülni. Szerintem nem érvényesültek jobban. Sőt, azzal, hogy jobban elsajátították a szovjet orosz-ukrán módit, még inkább ki voltak téve az országos népbetegségnek, az alkoholizmusnak. Mellesleg ennek mindenki ki volt téve; nehéz volt állni a sarat és józan embernek maradni. Nem csak az alkoholizmus miatt. Nagy volt a kísértés, és a Sátán lesben állt mindenütt. Ott volt minden sarkon. Számunkra az identitásunk, a hitünk, a magyarságunk elvesztése volt az, aminek a legjobban örült a Sátán. Az, hogy asszimilálódunk, és oroszok vagy ukránok leszünk. Brr!

Szóval, Tikára kisiskolás korom óta emlékszem. Megfordultam náluk, a kis külvárosi szoba-konyhás albérletükben, megismertem az apját, Zoli bácsit, aki futballedző volt, sok, később híressé vált futballistapalántát is nevelt. Tikának volt (van) két idősebb testvére, Zoli, aki jó futballista volt, az élvonalbeli Kijeji Dinamóban is játszott, és amikor hazajött, ő is edző lett, orosz felesége volt, gyerekei, ahogy dukál. Tika nem szerette, mert ahogy mondta, állandóan csak papolt neki, de kenyeret egy falatot sem adott. A másik fiúról pedig csak annyit mondott Tika, hogy elment szerencsét próbálni a Fekete-tengerre, tengerész lett, majd egyszerűen nyoma veszett. Soha nem tudtak meg róla semmit. Amúgy Tikával akkor lettünk igazán jóban, amikor egyszer elvitt egy tornatréningre, merthogy ő tornász akart lenni, de aztán meggondolta magát és a vízi sportokat választotta. 1500 méteres úszásban jeleskedett Ungváron, sőt a megyében ezen a távon sokáig ő volt a legjobb. Aztán vízipólózott is. Én viszont maradtam a szertornánál (mellesleg futballoztam is a grundon), és kilencedikes meg tizedikes koromban megyei bajnok is voltam. Az érettségi után dolgoznom kellett, és nem tudtam rendesen edzésre járni, ezért a tornászkarrierem befuccsolt. Majd két év után, mivel az egyetemi felvételeim nem sikerült, katonának is elvittek. A hős szovjet hadseregbe. Tikának viszont elsőre vagy másodikra sikerült bekerülni az egyetemre, így a katonaságot is megúszta. (Én három évet húztam

le angyalbőrben.) Vagy talán a szeme miatt nem lett katona Tika, már nem igazán tudom. Tény, hogy az egyik szemével nem látott jól. De szemüveget nem viselt. A leningrádi (ma szentpétervári) egyetem BTK-jára került, ahol a finn-ugor nyelveket tanulmányozta. Finnül egyébként jól megtanult. És talán egy kicsit németül is, mert egyszer valahogy említette Thomas Mann *Mario und der Zauberer* (sic!) című művét mint kiválót, és én egy szótárral szintén elolvastam. Már mint az eredetét.

Iskolai emlék még Tikáról, hogy amikor kamaszok lettünk, úgy 14–16 évesek, mindegyikünknek volt egy nagy szerelme az osztályban. Tikának a nagyon szép Rátkai Marika lett az, akinek sűrű fekete haja volt, copfban hordta, és talán az egyetlen volt az osztályban, vagy talán az egész iskolában, vagy a városban, akinek magyar anyanyelve ellenére oroszul nem volt akcentusa. Úgy beszélt oroszul, mintha Moszkvában született volna. Ezért Jevdokija Márkovná orosz tanárnő kedvence volt, és talán még azt is megbocsátotta neki, hogy a Háború és béke négy kötetét nem olvasta el végig. Nekünk nem bocsátotta meg. Ha például nem tudta, hogy milyen nyakéket viselt Natasa Rosztova, amikor először találkozott Pjotr Bezuhovval, kettést (rossz jegyet) kaptál. Szóval Rátkai Marikáról beszéltem, aki szintén szerette Tikát (állítólag), és szerette, ha úgy csinált neki, mint a kismalac: röfögött.

Aztán leérettségiztünk, és ki-ki elindult a saját útján. Aztán...

Hébe-hóba biztos találkoztunk még, mert Ungváron maradtunk, de ezeknek a találkozásoknak a nyoma nem maradt meg a fejemben. Talán azt az egy születésnapit kivéve, amikor is a Székely Resztoránban nagyon berúgtunk. No meg egy másikat, amikor is egy buli után Tika este, vagy inkább éjszaka elment hajnalig csatangolni, és rám hagyta szép orosz nejét, Galinát. Még az egyetemen házasodtak össze, már mint Tika és Galina, mert nagyon szerelmesek voltak egymásba. Galina mindenképpen az volt. Szóval azon az éjszakán Galina velem maradt, és a fejét a vállamra téve mesélte sírva, zokogva, hogy Tika már nem szereti őt, és füvel-fával megcsalja. Szóval ott sírt és zokogott a szép orosz feleség az én ágyamban, az én vállamon. Én egy ujjal sem nyúltam hozzá, nem csókoltam, nem simogattam, mert élt bennünk, ungvári úriúrukban az az elv, mely úgy hangzott, hogy a haver nője nem nő. Úgyhogy csak megértően bólogattam a meséjéhez. Aztán mindketten elaludtunk.

Hogy Tika hol volt, később elmondta. Egy kurvánál.

Tika már akkoriban mondta, hogy erősen Magyarország felé tendál, mert ez itt nem élet. Ami amúgy igaz is volt. Az életszínvonal a Szovjetunióban

még a vazallus-országokéhoz, például a Magyarországhoz képest is a béka segge alatt volt. De facto nyomorban éltünk. Máról holnapra tengődtünk. Minden fizetés éhbér. Az egyetlen vigasz és kikapcsolódás a pia volt, a jó orosz vodka krepuskával (szeszelt édes borral) kísérőnek. No meg a szex. Amit a prúd szocialista erkölcs értelmében tilos volt ugyan művelni, illetve csak a házastárssal volt szabad, de talán épp ezért erősen üztük. Mármint a szexet. A nők és a férfiak egyaránt. Elég volt egy összekacsintás, a szemeknek egy összevillanása, és máris bújtunk egy kolleginának az ágyába. És fordítva.

Úgyhogy, érthető módon, Tika már nagyon unta a szép szovjet valóságot, elvált gyönyörű orosz feleségétől, nem élt még azzal az eséllyel sem, amit tábornok apósa biztosíthatott volna neki, megismerkedett valamilyen úton-módon, talán kollégája, a nyíregyházi Bessenyei György főiskola tanára révén (hú, de nagy ember volt ő akkor a szemünkben) egy oda valósi tanárnővel, aki aztán kivitte Magyarországra. A Szovjetunióból való menekülésnek egyik jól bevált lehetséges módja a házasság volt. Éltek is vele sokan, akik szökni akartak a szovjet paradicsomból. Később én is ezt tettem. Tika esetében az új feleség távolról sem volt olyan szép, mint Galina, és talán idősebb is volt tőle, nem tudom, mindegy, de fő, hogy magyarországi volt. És kivihette, ki is vitte Tikát álmaink tejjel-mézszel folyó országába, Magyarországra.

Aztán csak itt, Budapesten találkoztam Tikával újra. A nyolcvanas évek végén. Nem volt jó színben. Láttam rajta, hogy az alkohol rabja. Kért is rögtön ezer forintot kölcsön. (Hatezer forint volt a tanári fizetésem akkor.) Az édesapja, az általam is jól ismert Zoli bácsi temetésére kellett, mondta. Később megadja, mondta. Meg is adta, és azt hiszem, akkor mesélte el részletesebben, hogyan alakult az élete folyása azután, hogy átjött Magyarországra. Mivel egyetemi diplomája volt, a nyíregyházi főiskolán kapott tanári állást. Hogy mit tanított, arról csak úgy ködösen beszélt, ezért nem tudom. Talán általános nyelvészetet, mert ahhoz is értett. Szóval dolgozott, és akárcsak régen, ivott. Rendszeresen és sokat. Közben elvált és újránősült. Egy ottani orvosnő lett a felesége. Azért jött el Nyíregyházáról, mondta, mert Pesten új életet akar kezdeni. Pesti albérletében is jártam, egy öregasszonynak volt a tulajdona, aki, ha meghal, mondta Tika, a gondozásért ráhagyja a lakást.

Hogy meghalt-e az öregasszony, azt nem tudom. De hogy Tika igen, azt tudom. Ötvenkét éves volt, akárcsak Shakespeare, amikor örökre elszenderült. Őt is, akárcsak a költőt, az alkohol vitte a sírba.

Bohém gyerek volt Tika. Okos, tehetséges, és lám, mégis úgy végezte, ahogy végezte. Könnyedén vette ezt az életet, mely, mint ahogy a Rongyos élethől is tudjuk, édes tud lenni, mint a méz, de nem könnyű. Tika azonban mégis úgy gondolta, hogy az. Hisz okos volt, jóképű és tehetséges, és úgy gondolta, könnyen fogja venni a kanyarokat. Persze, nem ő az egyetlen ilyen típus. Vannak ilyen emberek sokan az életben, a történelemben, az irodalomban. Hadd ne említsem őket. Hallottam, olvastam róluk. De közülük mégiscsak Tika az egyetlen, akinek emléke itt él a szívemben, lelkemben, kitörölhetetlenül.

